

Uchwała Nr
Rady Miejskiej w Iławie
z dnia 2020 roku

w sprawie Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie na lata 2021-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 6 ust. 1, ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218) Rada Miejska w Iławie uchwala, co następuje:

§1. Przyjmuje się Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Iławy.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 roku.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Rada Miejska Iławy

**Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy
i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
na lata 2021- 2025**

Urząd Miasta w Iławie

**Wydział: Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki
Uzależnień i Pomocy Rodzinie**

Spis treści

1. Podstawa prawna i merytoryczna programu	03
2. Wstęp	04
3. Rozdział I – Przemoc domowa opis zjawiska	06
4. Rozdział II – Skutki przemocy w rodzinie	12
5. Rozdział III – Wstępna diagnoza zjawiska przemocy na terenie Ławy	17
6. Rozdział IV – Planowane działania w Programie	21
7. Rozdział V – Instytucje i zadania w przeciwdziałaniu przemocy	27
8. Monitoring i ewaluacja programu.....	32

Podstawa prawna i merytoryczna programu.

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020. r., poz. 218 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 z późn. zm.),
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2028,
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko – Mazurskim na lata 2021 – 2026,
- Strategia Integracji i Polityki Społecznej w Gminie Miejskiej Iława na lata 2016 – 2025,
- Raport badań ankietowych rozpowszechniania i używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, a także zaburzeń zdrowia psychicznego wśród młodzieży iławskiej 2018 roku - Krzysztof Bobrowski, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa czerwiec 2019.

Wstęp

W 1995 roku na pierwszej ogólnopolskiej konferencji na temat przemocy w rodzinie, przyjęto Deklarację w Sprawie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:

„Przemoc w rodzinie jest szczególnie drastycznym problemem w naszym kraju. Sprzyja jej bierność obywateli i bezsilność służb publicznych. Dlatego wzywamy parlament, administrację rządową i samorządową, sądownictwo, prokuraturę, policję, mass media oraz wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej do przeciwdziałania przemocy i postępowania zgodnie z następującymi zasadami etycznymi:

- *każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy, która jest naruszeniem praw i dóbr osobistych,*
- *człowiek doświadczający przemocy nie może być za nią obwiniany,*
- *dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić,*
- *każdy człowiek doświadczający przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej bez naruszania jego godności osobistej,*
- *każdy człowiek ma prawo do wiedzy potrzebnej mu do radzenia sobie z przemocą,*
- *każdy człowiek ma prawo do przeciwdziałania przemocy w rodzinie,*
- *każdy człowiek ma obowiązek udzielania pomocy ofiarom, aby było mniej przemocy.”*

W minionym dwudziestoleciu powstało wiele aktów prawnych i działań instytucjonalnych oraz pozarządowych zmierzających do zmniejszenia problemów związanych z przemocą w rodzinie. Bardzo ważną rolę w tych działaniach ma samorząd lokalny.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

„Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) *opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;*

- 2) *prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;*
- 3) *zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;*
- 4) *tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.”*

Program jest kontynuacją działań i zadań realizowanych w latach ubiegłych. Głównym celem Programu jest z jednej strony zmniejszenie i ograniczenie rozmiaru szkód związanych z występowaniem przemocy w rodzinie; z drugiej profilaktyka, czyli działania zapobiegawcze i prewencyjne w celu niedopuszczenia do występowania przemocy w rodzinie. W związku z tym cele szczegółowe programu są następujące:

1. Zwiększenie ilości i skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Zwiększenie poziomu kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program skierowany jest do:

1. ogółu społeczeństwa Iławy, w tym osób zagrożonych przemocą w rodzinie;
2. osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
3. osób stosujących przemoc w rodzinie;
4. świadków przemocy w rodzinie;
5. służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Realizatorami Programu w Iławie są przede wszystkim następujące instytucje:

Urząd Miasta – Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoły i Przedszkola, Powiatowa Komenda Policji, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Prokuratura i Sąd, Ochrona Zdrowia, organizacje pozarządowe z terenu naszego miasta.

Rozdział I

Przemoc domowa – opis zjawiska

Przemoc towarzyszy człowiekowi od niepamiętnych czasów; ludzie używają swojej siły, aby zdobywać władzę i kontrolę, zwykle przy tym krzywdząc innych. W życiu jest wiele sytuacji kontroli, często stanowią one składnik takich relacji jak przełożony – podwładny, rodzic – dziecko. Kontrola zwykle jest związana ze stosowaniem przykrego przymusu, ale kontrola to nie to samo, co przemoc. Przemoc jest specyficznym sposobem kontroli – dla jej sprawowania człowiek kontrolujący używa środków powodujących lęk i cierpienie. Taki rodzaj kontroli, opartej o przemoc, ma często miejsce w rodzinie, w tej strukturze, która, zgodnie z oczekiwaniem, winna być wolna od przemocy, choć nie wolna od mądrej kontroli.

Przez wiele lat zjawisko przemocy domowej było niedostrzegane lub bagatelizowane, zaprzeczano problemowi maltretowania, akceptowano przemoc w rodzinie, głównie przemoc wobec dzieci. Wielu osobom trudno rozstać się ze stosowaniem przemocy „*w służbie wychowania*”. Przypisujemy niezwykłą, zbawczą wręcz, moc – klapsom wymierzonym dzieciom „*za karę*”, uznając, że „*mnie bili i dzięki temu wyrosłem na porządnego człowieka*” choć prawda jest taka, że niektórym osobom POMIMO BICIA „*udało się wyrosnąć na zdrowego człowieka*”. Badania ankietowe pokazują, że blisko połowa Polaków uważa, że klaps jest pożądanym sposobem osiągnięcia wpływu; około 15% nastolatków jest bitych, jeszcze więcej doświadcza przemocy psychicznej. Czy naprawdę bez klapsa nie możemy wychować dziecka? Wszystko wskazuje na to, że wychowujemy dzieci ku konstruktywnemu życiu wtedy, właśnie gdy powstrzymujemy się od stosowania wobec nich przemocy. Wiele musimy jeszcze zrobić w kwestii zmiany naszego stosunku do przemocy domowej. Wiele jeszcze musimy uczynić w kwestii zapobiegania przemocy, by małe indywidualne i społeczne koszty jej istnienia, by coraz rzadziej dochodziło do aktów przemocy, abyśmy mogli żyć wolni od okrucieństwa w miejscu, które kojarzyć się powinno z bezpieczeństwem i spokojem.

Wszyscy mamy obowiązek podejmowania działań przeciwko przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to:

1. przemoc wobec partnera,

2. przemoc wobec osób niesamodzielnych,
3. przemoc wobec rodzeństwa,
4. przemoc dzieci wobec rodziców,
5. przemoc i zaniedbanie wobec osób w podeszłym wieku.

Przemoc domowa ma różne postaci; może to być przemoc fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, seksualna i zaniedbanie. Często w rodzinie występują jednocześnie wszystkie rodzaje przemocy. Jaką szansę mają osoby dotknięte tym problemem, jeśli nie dostarczymy im odpowiedniej pomocy?

Zajmowanie się przemocą w rodzinie wymaga wnikliwego rozumienia złożoności tego zjawiska.

Jak możemy więc zdefiniować przemoc domową?

Przemoc domowa to intencjonalne, czyli zamierzone i wykorzystujące przewagę sił, działanie skierowane przeciwko członkowi rodziny, które narusza jego prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody.

Cechą charakterystyczną jest wykorzystywanie siły i demonstracja władzy w taki sposób, który krzywdzi członków rodziny.

Na przemoc możemy patrzeć z różnych perspektyw:

- perspektywa moralna – pokazuje ona, że przemoc jest złem, sprawca powinien podlegać sankcjom swojego sumienia i potępienia przez innych,
- perspektywa prawna – mówi ona o tym, że przemoc domowa jest przestępstwem określonym w Kodeksie Karnym ściganym z urzędu,
- perspektywa psychologiczna – zwraca uwagę na bezradność i cierpienie ofiary, pokazuje wewnętrzne i sytuacyjne mechanizmy rządzące przemocą oraz złożone procesy interakcji pomiędzy ofiarą i sprawcą. Psychologiczne zrozumienie zjawiska odgrywa podstawową rolę w pomaganiu ofiarom przemocy i w naprawianiu szkód, jakie uczyniła ona w ich życiu,
- perspektywa społeczna – z tej perspektywy można zobaczyć czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Z drugiej strony – w przeciwdziałanie przemocy mogą angażować się i jednocześnie różne ruchy i siły społeczne.

Przemoc ma różne aspekty i oblicza:

- jest procesem – pojawia się w życiu człowieka w wyniku splotu różnych okoliczności, ma tendencję do powtarzania się i eskalacji, pojawiają się coraz to bardziej wymyślne jej instrumenty, pomiędzy ofiarą i sprawcą dzieją się ważne rzeczy pogłębiające przemoc.

Po pewnym czasie nie można przerwać przemocy bez interwencji z zewnątrz.

- Przemoc odbywa się na continuum – z jednej strony jest zapotrzebowanie na dominację a z drugiej – na uległość. „*Glód*” na dominację rośnie pogłębiając uległość. Im więcej dominacji ma sprawca tym więcej ma siły a tym samym mniej siły ma ofiara, która stopniowo traci umiejętność wyjścia z sytuacji.

Bezcynność świadków wspiera siły sprawcy odejmując sił ofiarom.

- Przemoc jest zawsze intencjonalna, co nie musi oznaczać, że podejmowana jest z premedytacją ale **zawsze oznacza, że można się od niej powstrzymać.**

Odpowiedzialność za przemoc ZAWSZE ponosi sprawca.

W obszarze naszej uwagi najczęściej pojawia się przemoc tzw. gorąca, u podstaw której leży furia – erupcja skumulowanych uczuć gniewu i wściekłości. Te uczucia przełamują wszelkie hamulce i zdolności do powstrzymania wybuchu człowieka. Wtedy dochodzi do niszczenia, łamania, lżenia, bicia i innych rodzajów maltretowania.

Tę przemoc widzimy, opisujemy, krytykujemy. Jest jednak jeszcze jeden rodzaj przemocy – zwany przemocą chłodną – mamy z nią do czynienia tam, gdzie dominuje autorytarny model „wychowania”, niszczone jest psychika dziecka lub partnera pod szczytnym hasłem zmierzania do wzniosłych celów. Ta przemoc jest mniej spektakularna, dokonywana w „*białych rękawiczkach*”, realizowana przez inwazję na cudze terytorium psychologiczne, gwałcenie praw i dóbr innych osób. Jej skutki dla ofiar wcale nie są mniejsze, choć mniej widoczne – brak bowiem śladów na ciele, nie ma połamanych przedmiotów itp.

Na to też musimy zwrócić uwagę analizując zjawisko przemocy w rodzinie.

Od dawna rozumiemy, że źródłem przemocy w rodzinie nie są zaburzenia psychiczne, że alkohol nie jest przyczyną stosowania przemocy, wiemy, że źródła przemocy domowej tkwią w całym kontekście życia człowieka. Na ten kontekst składają się:

- przekonania i wartości kulturowe dotyczące rodziny, kobiety, mężczyzny i dziecka; obowiązujące koncepcje na temat władzy i posłuszeństwa; postawy wobec używania siły

w celu rozwiązywania konfliktów oraz sposób rozumienia ról, praw i odpowiedzialności w rodzinie,

- instytucjonalne uprawomocnienie przemocy np. w wojsku; wzorce agresywnego zachowania; niedostateczne wsparcie instytucjonalne dla ofiar przemocy; brak adekwatnych przepisów prawnych lub właściwego ich zastosowania; bezkarność sprawców,
- życie rodzinne, czyli: osobista historia przemocy w rodzinie pochodzenia; uczenie się rozwiązywania konfliktów przy pomocy siły; autorytaryzm w stosunkach rodzinnych; niska samoocena; izolacja społeczna rodziny,
- poziom indywidualny obejmujący podstawy identyfikacji mężczyzny i kobiety – podstawę tę kształtują oczekiwania i tradycje społeczne – w przypadku mężczyzny oczekujemy, że „*nie będzie babą*”, że „*nie da sobą rządzić*”, że będzie miał wpływ i osiągnięcia; że jego życie emocjonalne będzie pod kontrolą a tak naprawdę – zostanie zablokowane; kobietom w procesie socjalizacji przypisujemy rolę podrzędna i służalczą wyrażającą się w różnych wobec niej oczekiwaniach. Kobieta ma dobry trening w byciu zależną, w bierności i spostrzeganiu sytuacji w perspektywie interesów innych ludzi.

Te uwarunkowania tworzą znaczącą podwalinę pod budowanie relacji opartej na nierównowadze sił. Wskazują też drogę, którą musimy przejść, aby zapobiegać przemocy, wskazują, co musimy uwzględnić w tworzeniu programów, których realizacja będzie w długofalowym procesie służyła zmniejszeniu ilości przemocy domowej.

Sprawca przemocy to osoba, która ma duże zapotrzebowanie na władzę i kontrolę mającą zagłuszyć lub zrównoważyć jego poczucie niemocy i impotencji fizycznej i psychicznej. To poczucie niemocy i impotencji to wynik jego osobistych, tragicznych doświadczeń bycia obiektem agresji, przemocy i zaniedbania. Odnajduje namiastkę mocy w aktach przemocy wobec bliskich. Czuje się mocny wtedy, gdy znajdzie kogoś, kto staje się słabszy niż on sam. Można powiedzieć, że pozbawiając swoją ofiarę mocy nie musi konfrontować się ze swoim brakiem mocy.

Przemoc jest więc rozpaczliwym zagłuszaniem poczucia niemocy.

Pierwszy akt przemocy otwiera drogę do budowania dominacji, zwykle nie uruchamia samoobrony kobiety – głównie dlatego, że sprawca po wybuchu przeprasza, jest pełen skruchy i poczucia winy, obiecuje „*poprawę*”, odkupuje wykroczenie. Jednocześnie kwestionuje swoją odpowiedzialność umieszczając ją w ofierze; wskazuje jej, co powinna

zrobić, aby ich życie było szczęśliwe. Buduje pułapkę; ONA wierzy w swoją onnipotentną moc, wierzy, że może zapobiec następnym aktom przemocy, stara się swoim zachowaniem odwrócić bieg wydarzeń. Nie ma jednak wpływu na jego zachowanie – płacz, prośby, straszenie, ucieczki, nic nie przynosi zmiany. To początek **stanu wyuczonej bezradności** – braku możliwości wpływu na bieg wydarzeń (cokolwiek zrobię to sytuacja nie ulegnie zmianie) – tworzy się on w wyniku ponoszenia stałych porażek w próbach uniknięcia cierpienia. To poczucie bezradności prowadzi do apatii, smutku i zaprzestania prób zmiany swojej sytuacji. Osoba doświadczająca przemocy upatruje przyczyn porażki wewnątrz siebie. Wyuczona bezradność może być przyczyną pozornie niezrozumiałych zachowań ofiary np. tego, że możliwość zmiany sytuacji i przerwania cierpienia nie jest wykorzystywana. Kobieta nie odchodzi od mężczyzny, który się nad nią znęca, nie przyjmuje ofiarowanej pomocy, nie broni dzieci. Zachowanie takie otoczenie spostrzega jako jej wybór, ocenia, że „widocznie chce być bita”, „może to lubi” itp.; to jeszcze bardziej pogłębia bezradność.

Przemoc podtrzymywana jest przez mechanizm „ *błędnego koła*” wynikającego z faktu, iż przemoc przebiega w powtarzających się, naprzemiennych fazach:

- **Faza narastania napięcia** – w tej fazie partner jest stale napięty i poirytowany. Prowokuje kłótnie, prezentuje zły humor, staje się niebezpieczny, narasta jego agresywność. Ofiara stara się opanować sytuację i oddalić zagrożenie.
- **Faza gwałtownej przemocy** – eksplozja gniewu i agresji; skutki użytej przemocy często są bardzo niebezpieczne dla zdrowia i życia, strach, przerażenie i szok ofiary są ogromne; nic nie usprawiedliwia przemocy. W tej fazie ofiara decyduje się na podejmowanie działań obronnych – szuka pomocy, wzywa Policję, wnosi sprawy do Sądu, widzi straty wynikające z życia w przemocy.
- **Faza miodowego miesiąca** – faza odpowiedzialna za trwanie w związku, wycofanie skargi, wzrost nadziei a co za tym idzie i bezradności ofiary. Sprawca przemocy wyładował złość, widzi, że posunął się za daleko, boi się konsekwencji, więc przeprasza, wyraża skruchę, obiecuje, że to „ostatni raz”. Gdy uzyskuje wybaczenie wszystko zaczyna się od nowa. Oczekiwanie na wybaczenie spowodowało wzrost napięcia i złości. Kwestią czasu jest więc kolejny wybuch.

W przemocy domowej jednym z najbardziej znaczących faktów jest przeplatanie się ról ofiara – sprawca – świadek. Zbyt często zdarza się, że mężczyzna, który doświadczał w dzieciństwie przemocy ze strony ojca, czyni w dorosłym życiu taką samą przemoc wobec swojej partnerki

i swoich dzieci. Złość, którą przeżywał wobec rodziców, a której nie miał szansy im okazać, znajduje ujście wobec słabszych od niego – najpierw wobec kolegów, rodzeństwa, później wobec żony, dzieci, starzejących się rodziców. Jest pewne, że kiedy dziecko żyje w rodzinie, gdzie gości przemoc, buduje na swój temat przekonania często niszczące całe jego przyszłe życie. Uczy się, że dla swojego agresywnego rodzica nie jest ważny na tyle, żeby uczył się on innych niż agresja, sposobów wyładowywania złości, uczy się też, że dla drugiego rodzica (często bezradnej ofiary) nie jest na tyle ważny, aby ten wziął go w obronę i uwolnił od sprawcy przemocy. To skutkuje takim traktowaniem siebie w życiu, które jest kontynuacją niszczących przekonań – pojawia się myślenie, że nie jest się na tyle wartościowym dla siebie człowiekiem by starać się żyć konstruktywnie; rodzi się tendencja do destrukcyjnych sposobów funkcjonowania (wagary, porzucanie szkoły, wczesna inicjacja alkoholowa i seksualna, palenie papierosów, narkotyki, agresja, przestępstwa, próby i czyny samobójcze, przemoc wobec innych itp.). wszystko, co jest dowodem na złe traktowanie siebie samego i niszczenie swojego życia jest możliwe i prawdopodobne.

Często nie dostrzegamy tego, że trafiający do nas sprawca przemocy to we wcześniejszym życiu jej ofiara. Nie zwracamy też uwagi na to, że często ofiara przemocy np. ze strony męża, jest sprawcą przemocy dla swoich dzieci. One z kolei stają się sprawcami przemocy wobec słabszych np. w szkole tworząc kolejne ofiary, które znów będą szukać kogoś, przy kim staną się sprawcami.

Rozumienie powyższych zjawisk i systemowe podejście do problematyki przemocy w rodzinie jest warunkiem koniecznym dla wszystkich osób reprezentujących instytucje pomagające rodzinie.

Rozdział II

Skutki przemocy w rodzinie

Dzieci, które żyją w atmosferze przemocy w rodzinie narażone są na dwa rodzaje niebezpieczeństw. Pierwszy dotyczy dzieci będących bezpośrednimi ofiarami przemocy a drugi, dzieci, które obserwowały sytuacje przemocy ojca wobec matki. Dzieci maltretowane, które obserwowały przemoc wobec matki były narażone na podwójne niebezpieczeństwo.

Najbardziej oczywistymi konsekwencjami przemocy wobec dzieci są obrażenia cielesne związane z bezpośrednim działaniem sprawcy na organizm ofiary: złamania, siniaki, zranienia, niski wzrost, drobna postura ciała, wyrwane włosy itp.

Prawdopodobnie jednak bardziej poważne są skutki psychologiczne od fizycznych urazów z wykorzystaniem seksualnym włącznie. Maltretowane dzieci mogą czuć się mniej wartościowe, bezsilne, opuszczone, winne, depresyjne, lękliwe lub skrajnie wrogie; ta psychologiczna presja może stać się przyczyną chorób psychosomatycznych takich jak migreny, bóle głowy, bóle żołądka oraz wpływać na powstawanie innych psychologicznych objawów takich jak nasilone koszmary senne, problemy z jedzeniem i z zachowaniem.

Porządkując wiedzę na temat skutków przemocy możemy podzielić je na skutki bezpośrednie i odległe.

Wśród bezpośrednich konsekwencji przemocy wymienić można między innymi:

- zachowania agresywne wobec innych,
- brak reakcji na płacz innych dzieci, brak empatii,
- małe poczucie własnej wartości, brak przynależności do osób bliskich,
- odrzucanie siebie samego,
- poczucie krzywdy i poczucie winy,
- koszmary senne,
- zaburzenia koncentracji uwagi i pamięci,
- całkowita uległość i podporządkowanie się,
- lęki, depresja, nerwice, słaby kontakt z otoczeniem,
- zaburzenia psychosomatyczne (nietrzymanie moczu i kału, wymioty, biegunki, nawracające bóle głowy i in.),
- zaburzenia zachowania (ucieczki, wagary, problemy szkolne).

Wśród odległych konsekwencji doświadczania przemocy w dzieciństwie rozpoznajemy:

- skutki somatyczne takie jak trwałe uszkodzenia narządów wewnętrznych, organiczne uszkodzenia mózgu, trwałe kalectwo fizyczne, stałe napięcie mięśni (drżenie rąk, tiki), różne choroby somatyczne,
- skutki emocjonalne, **behawioralne** i poznawcze takie jak poczucie winy jako cecha osobowości, uzależnienia od alkoholu, narkotyków lub innych środków zmieniających nastrój, nerwice, stosowanie przemocy wobec innych, małe poczucie własnej wartości, depresja, **anoreksja**, przestępczość, tendencja do uzależnienia się od innych, dążenie do perfekcji, alienacja.

Aby skutecznie kształtować życie bez agresji i przemocy potrzebny jest spójny system oddziaływania i profilaktyki. Niezbędne jest zrozumienie, że przysłowiowy klaps staje się źródłem późniejszych, olbrzymich problemów i obciążeń społecznych. Każdy rodzic musi zastanowić się nad późniejszymi, negatywnymi konsekwencjami klapsa.

Alice Miller wyjaśnia, dlaczego „zwykle” uderzenie dziecka może spowodować negatywne konsekwencje:

- uczy dziecko przemocy,
- niszczy potrzebną dziecku niezawodną pewność bycia kochanym,
- wywołuje lęk – oczekiwanie kolejnego uderzenia,
- stanowi fałszywy komunikat: udaje metodę wychowawczą choć w rzeczywistości rodzice wyładowują swój gniew, którego przyczyną jest fakt, że sami byli w dzieciństwie bici przez swoich rodziców,
- wzbudza gniew i pragnienie odwetu, które – choć tłumione teraz - zostaną wyrażone później wobec słabszych,
- programuje dziecko do akceptowania nielogicznych argumentów („biję cię dla twojego dobra”),
- niszczy wrażliwość oraz współczucie zarówno dla innych jak i dla samego siebie,
- uczy dziecko wielu złych rzeczy, np. tego, że nie zasługuje na miłość i szacunek, że nie wolno mu czuć cierpienia,
- dzieci uczą się bezradności, przekonane, że nie mają żadnej możliwości obrony aż do momentu, gdy staną się dorośli.

a gdy stają się dorośli to korzystają z wcześniejszych „nauk”.

Zarówno chłopcy jak i dziewczęta uczą się, że rozwiązywanie różnych problemów może odbywać się raczej na drodze przemocy niż przez pracę z tymi problemami. Chłopcy uczą się agresji wobec kobiet obserwując jak ich ojciec znęca się nad matką. Dziewczynki, obserwujące to samo, zaczynają mieć skłonność do dewaluacji swojej płci.

Dorośli – osobowość ukształtowana w warunkach przemocy nie jest dobrze przystosowana do dorosłego życia. Dorosły (doświadczający przemocy w rodzinie jako dziecko) nadal pozostaje z problemami dotyczącymi zaufania, autonomii i podejmowania inicjatywy. Staje na progu dorosłego życia obciążony poważnymi deficytami w zakresie umiejętności dbania o siebie, tożsamości i zdolności do tworzenia stabilnych związków; pozostaje „*więźniem swojego dzieciństwa*”. Rozpaczliwie i desperacko potrzebuje opieki i troski a jednocześnie boi się bliskich relacji, przewidując czy też oczekując kolejnych aktów przemocy. To prowadzi bardzo często do wchodzenia w dorosłych relacjach w rolę ofiary lub sprawcy przemocy w swojej rodzinie.

Kobiety doświadczające przemocy ze strony partnera tracą poczucie bezpieczeństwa i wpływu na swoje życie. Poczucie bezradności zaczyna rozprzestrzeniać się na wszystkie obszary życia kobiety. Staje się ona niezdolna do poszukiwania wyjścia z sytuacji, nie podejmuje starań o poszukiwanie pracy, nie potrafi szukać alternatyw, nie staje w obronie swoich dzieci, wycofuje się z relacji z innymi, popada w depresję. Zwiększa się ryzyko, że **wraz ze swoimi dziećmi**, zasili grupę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wynikiem życia ofiar przemocy domowej w ciągłym stresie, strachu i niepewności jest stan permanentnego wyczerpania. U osób doświadczających przemocy ze strony partnera jako skutki doświadczanych traum rozpoznaje się specyficzną kategorię **zaburzeń emocjonalnych**, między innymi:

- napady paniki,
- rozpacz, myśli i próby samobójcze,
- niezdolność do podejmowania decyzji,
- ogólny niepokój, lęk, nerwice, depresje,
- poczucie osamotnienia i izolacji,
- ucieczkę od realnego życia w świat fantazji,
- huśtawka nastrojów,

- zaburzenia snu, koszmary senne,
- zaburzenia tożsamości.

Ponieważ sprawca przemocy domowej używa siły fizycznej do sprawowania kontroli w związku, **bezpośrednimi skutkami przemocy** stają się różnorodne uszkodzenia ciała – twarzy, ramion, gardła, klatki piersiowej, brzucha, okolic płciowych, złamania, zranienia, obrażenia itp.

W wyniku reakcji na stres związany z przemocą w funkcjonowaniu kobiet pojawiają się długotrwałe zmiany:

- w trybie życia (brak dbałości o siebie, ucieczka w samotność, zachowania kompulsywne, utrata kontroli nad zachowaniami, nadużywanie alkoholu i leków, niemożność zmiany zachowań destrukcyjnych),
- zmiany w stosunkach z ludźmi – odrzucanie pomocy, irytacja na innych, nieuzasadnione pretensje, uległość, obwinianie, branie odpowiedzialności za innych,
- w samopoczuciu fizycznym – zaburzenia snu i łaknienia, zmęczenie, kłopoty zdrowotne, zaburzenia oddechu, mowy, słuchu.

Poza opisanymi, indywidualnymi dramatami człowieka, ponosimy także inne, **społeczne koszty przemocy w rodzinie**. Nie są oszacowane prawdziwe liczby chorych zapelniających gabinety lekarskie i oddziały szpitalne, których schorzenia wynikają z urazowego doświadczania przemocy – liczne schorzenia psychiczne mają swoje źródło we wcześniejszych doświadczeniach nadużycia i maltretowania; wiele schorzeń somatycznych to także efekty przemocy; złamania, zranienia, urazy, choroby narządów wewnętrznych, przedwczesne zgony, samobójstwa i samookaleczenia, przestępstwa, samotne dzieci, nieudane rodzicielstwo, można wymienić wiele tragicznych następstw doświadczania przemocy w różnych etapach życia.

Do tego dołączyć musimy takie społeczne koszty jak: zagrożenia samobójstwem, narastającą liczbę zabójstw związanych z przemocą domową, koszty tworzenia i utrzymywania dla dzieci rodzin i domów zastępczo wykonujących zadania opiekuńcze i wychowawcze, konieczność i koszty podejmowania interwencji przez Policję, koszty postępowań karnych, hospitalizacji, koszty związane z funkcjonowaniem zakładów karnych.

Reasumując: **Wszyscy, zarówno każda jednostka jak i społeczeństwo jako całość, ponosimy koszty przemocy domowej. Koszty te wynikają między innymi z tego, że przemoc domowa pociąga za sobą:**

- interwencje Policji,
- Interwencje ośrodków pomocy społecznej,
- hospitalizacje – wiele ofiar przemocy domowej trafia na oddziały szpitalne z obrażeniami wynikającymi z doznanych od partnera lub rodziców urazów, wiele z nich leczonych jest w oddziałach psychiatrycznych z rozpoznaniem między innymi depresji i nerwic,
- leczenie w Poradniach Zdrowia Psychicznego – leczy się wiele osób, u których przewlekłe zaburzenia zdrowia psychicznego mają związek z życiem w sytuacji przemocy. Koszty takiego leczenia są ogromne,
- postępowania sądowe,
- koszty związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności przez osoby skazane za przemoc wobec bliskich,
- wzrastającą agresją dzieci i młodzieży,
- zaburzenia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, próby i czyny samobójcze, zachowania ryzykowne takie jak wczesna inicjacja alkoholowa, sięganie po narkotyki, papierosy, porzucanie bądź zaniedbywanie obowiązku nauki – czego skutki liczyć będziemy przez wiele lat.

Rozdział III

Wstępna diagnoza zjawiska przemocy na terenie Iławy.

Trudno jest jednoznacznie określić wielkość zjawiska przemocy w rodzinie w naszym mieście, wszelkie dane, jakie posiadają instytucje pokazują nam tylko część faktycznie występujących problemów – możemy zaryzykować stwierdzenie, zwłaszcza w oparciu o wyniki badań ogólnopolskich, że jest to przysłowiowy wierzchołek góry lodowej.

Działania planowane na lata 2021-2025, wynikają z analizy wcześniej opisanych zjawisk i wyników badań ogólnopolskich oraz z analizy danych z instytucji zaangażowanych w pomoc rodzinom z problemem przemocy – Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji, Sądu i Prokuratury Zespołu Interdyscyplinarnego i Ośrodka Psychoedukacji oraz danych z Raportu z VI edycji badań ankietowych rozpowszechnienia używania substancji psychoaktywnych oraz innych zachowań ryzykownych, a także zaburzeń zdrowia psychicznego wśród młodzieży iławskiej w 2018 roku.. Poniżej prezentujemy wybrane dane liczbowe dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.

Tab. 1.

Dane dotyczące procedury Niebieskiej Karty w latach 2016-2020 (półrocze) – Miasto

Iława:

Rok	Liczba interwencji domowych			Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu osadzonych w PDOZ do wytrzeźwienia
	Ogółem	Liczba interwencji domowych zakwalifikowanych jako Niebieska Karta	Liczba sprawców przemocy domowej (Niebieska Karta) pod wpływem alkoholu	
2016	433	82	147	17
2017	512	92	38	17
2018	571	53	10	4
2019	578	51	14	2
2020 (do 30.06)	289	36	9	6

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Iławie

Tab. 2.**Liczba wniosków złożonych do Policji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 207 Kodeksu Karnego**

	2016	2017	2018	2019
Liczba złożonych wniosków	25	39	16	18
(przez ZI oraz osoby doświadczające przemocy)	(z 82 rodzin)	(z 86 rodzin)	(z 59 rodzin)	(z 68 rodzin)

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Iławie

Tab. 3.**Liczba zarejestrowanych spraw z art. 207 Kodeksu Karnego:**

Rok	Dane dotyczące Iławy
2016	45
2017	61
2018	32
2019	53
2020 (do 30.06)	28

Źródło: Prokuratura Rejonowa w Iławie

Art. 207 KK „§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

Tab. 4.**Osadzeni na podstawie art. 207 Kodeksu Karnego:**

Rok	Mieszkańcy Iławy	Pozbawienie wolności	Pozbawienie wolności z warunkowym zawieszeniem	Ograniczenie wolności	Grzywna	Warunkowo umorzono postępowanie	Umorzono postępowanie	Uniewinniono
2016	17	6	10	-	-	-	-	1
2017	21	5	15	1	-	-	-	-
2018	19	8	8	3	-	-	-	-
2019	21	5	12	2	-	2	-	-
2020 (do 30.06)	7	4	3	-	-	-	-	-

Źródło: II Wydział Karny Sądu Rejonowego w Iławie

Tab. 5.**Dane dotyczące Niebieskich Kart w latach 2016-2020:**

Lp.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020 (do 30.06)
1.	Liczba założonych procedur na dzień 31.12.danego roku.	87	101	67	68	30
2.	Liczba sporządzonych Niebieskich Kart A przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę. Ogółem:					
	<i>w tym, przez:</i>					
	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	6	12	11	12	5
	Policję	81	85	52	66	24
	Jednostki oświatowe	0	0	1	1	1
	Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	4	3	5	0

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Iławie

Tab. 6.**Liczba Niebieskich Kart, w których osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie jest osoba nieletnia:**

2016	2017	2018	2019	2020 (do 30.06)
4	4	6	5	4

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Iławie

Tab. 7.**Liczba Niebieskich Kart, w których osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie jest kobieta:**

2016	2017	2018	2019	2020 (do 30.06)
70	71	47	52	26

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Iławie

Tab. 8.**Liczba Niebieskich Kart, w których osoba, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie jest mężczyzną:**

2016	2017	2018	2019	2020 (do 30.06)
12	15	12	6	4

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Iławie

Tab. 9.**Osoby korzystające z pomocy psychologicznej i prawnej w związku z przemocą w rodzinie w OPPUiPR w latach 2016-2020:**

Wsparcie udzielone osobom, co do których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemocy w rodzinie

	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r. (do 30.06)
Osoby, które przyszły na zaproszenie ZI na spotkanie w OPPUiPR	55	60	29	41	10
Osoby korzystające z pomocy psychologicznej (co najmniej trzy spotkania w OPPUiPR)	10	8	8	10	8
Łączna liczba osób, które skorzystały ze wsparcia	65	68	37	51	18
Liczba rodzin objętych NK	82	86	59	68	30

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Iławie

Tab. 10.**Osoby korzystające z pomocy psychologicznej i prawnej w związku z przemocą w rodzinie w OPPUiPR w latach 2016-2020:**

Wsparcie udzielone osobom, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie

	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r. (do 30.06)
Osoby, które jednorazowo stawily się na wezwanie	30	34	16	45	7
Osoby, które uczestniczyły w kilku spotkaniach w OPPUiPR	20	34	22	12	13
Łączna liczba osób, które skorzystały ze wsparcia	50	68	38	57	20
Liczba rodzin objętych NK	82	86	59	56	30

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Iławie

Rozdział IV

Planowane działania w Programie

Założenia Programu.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono **cztery podstawowe obszary** zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

I. Profilaktyka i edukacja społeczna:

obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.

II. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie:

obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób z niepełnosprawnością lub osób niesamodzielnych).

III. Oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie:

obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.

IV. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ad. I. - Profilaktyka i edukacja społeczna:

Cel: Zwiększenie ilości i skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Prowadzenie kampanii społecznych dotyczących przemocy w rodzinie, przemocy wobec osób starszych.
2. Udział w kampaniach krajowych i wojewódzkich, m.in. Biała Wstążka, kampaniach „Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę” i innych.
3. Szkolenia Rad Pedagogicznych n/t profilaktyki przemocy w rodzinie oraz cyberprzemocy, przemocy rówieśniczej i innych zjawisk związanych z przemocą oraz edukacja prawna w tym zakresie.
4. Inicjowanie działań edukacyjnych skierowanych do młodych rodziców, na rzecz zapobiegania przemocy wobec dzieci w okresie wczesnodziecięcym.
5. Działania edukacyjne w szkołach – realizacja zajęć psychoedukacyjnych w przedszkolach oraz szkołach podstawowych i ponadpodstawowych:

a) Zajęcia profilaktyczno – edukacyjne:

„Emocje w nas i wokół nas” - warsztaty dla dzieci w wieku przedszkolnym na podstawie gry „Pytaki”, poświęcone omówieniu tematu emocji, uczeniu się właściwego rozpoznawania ich, nazywania i wyrażania.

„Stop cyberprzemocy” - zajęcia dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych prezentujące zjawisko cyberprzemocy, wypracowanie zasad bezpiecznego korzystania z urządzeń multimedialnych, odpowiedniego reagowania w sytuacjach cyberprzemocy.

„Agresja w nas i wokół nas” - zajęcia w oparciu o grę „Integro”, zrealizowaną na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Uczestnicy uczą się komunikacji, pracy w grupie, kontaktu z własnymi emocjami, empatii, umiejętności rozwiązywania konfliktów, tolerancji i szacunku do siebie i innych. Zajęcia mają również na celu zapobieganie przemocy i prześladowaniom w szkole.

„Punkt Wyjścia” - warsztaty dla młodzieży w oparciu o filmy z kanału YouTube Reżysera Życia, poruszające tematy depresji, przemocy rówieśniczej, komunikacji i emocji. Celem zajęć jest dostarczenie młodzieży rzetelnych informacji związanych z depresją, przemocą, prześladowaniem i tym samym zwiększenie ich umiejętności radzenia sobie z emocjami, sposobów rozwiązywania konfliktów, szukania pomocy i wsparcia w tych trudnych sytuacjach:

1. „ZNIKAJĄCE DZIECI” - film Znikające dzieci. - (STOP samobójstwom w nastoletniej depresji) powstał na potrzeby kampanii społecznej Forum Przeciw Depresji, organizowanej od 2007 roku. Film ma na celu zwrócenie uwagi na problem depresji wśród nastolatków oraz uwrażliwienie ich samych na subtelne sygnały, które wysyła nastolatek z depresją –

pokazanie, że z pozoru wszystko może wyglądać normalnie, a w środku człowiek przeżywa kryzys lub może przeżywać.

2. „(NIE)WIDZIALNA NASTOLETANIA DEPRESJA” – film został zrealizowany na potrzeby 13. edycji kampanii edukacyjno-społecznej Forum Przeciw Depresji. Produkcja porusza jedną z głównych przyczyn depresji u nastolatków, jaką jest nieodpowiednio wykształcona więź w rodzinie a ta więź z dzieckiem jest kluczowa w budowaniu poczucia bezpieczeństwa.
3. „JAK nie ZGUBIĆ SIEBIE” – film powstał w wyniku pandemii COVID-19, na potrzeby najstarszego w Polsce Hospicjum Św. Łazarza w Krakowie aby zrozumieć potrzeby chorych i umierających. Produkcja opowiada o losach nastolatki, która kreuje wokół siebie fałszywą rzeczywistość, uciekając tym samym od problemów związanych z rodziną i znajomymi. Dziewczyna musi pokonać chorobę, a potem poradzić sobie ze śmiercią bliskiej osoby.
4. „NASTOLATKA W CIĄŻY” - film opowiada historię licealistki, której zawalił się świat, gdy zrobiła test ciążowy. Przekonana, że nie ma na kogo liczyć – ani na chłopaka, ani na rodziców, szuka pomocy w Internecie.
5. „PIGUŁKA STRACHU” – film opowiada historię pewnej imprezy i dylematu pewnej dziewczyny, której ktoś zrobił krzywdę. Co ma zrobić? Zgłosić, ukryć, zapomnieć?
 - a) edukacja prawna w zakresie zachowań ryzykownych i konsekwencji związanych z przemocą rówieśniczą, cyberprzemocą,
 - b) realizacja zajęć profilaktycznych w ramach programów rekomendowanych,
 - c) realizacja przez przedszkola i szkoły podstawowe programów „Chronimy dzieci”, „Dziecko w sieci – sieciaki.pl”,
 - d) organizacja działań informacyjno - edukacyjnych w formie konkursów, koncertów i spektakli z dla uczniów szkół podstawowych,
 - e) inne programy realizowane przez szkoły i Ośrodek Psychoedukacji.
6. Konsultacje i szkolenia dla rodziców, edukacja w zakresie profilaktyki przemocy oraz edukacja prawna przy współpracy ze szkołami.
7. Prowadzenie zajęć edukacyjnych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach w Ośrodku Psychoedukacji i Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Iławie (Klub Aktywności „Junior”, Klub Młodzieżowy, świetlica Mopsik).
8. Działania profilaktyczne i informacyjne w zakresie profilaktyki zachowań suicydalnych, depresji, zaburzeń emocjonalnych dla dorosłych, młodzieży i dzieci (kampanie, druk ulotek, spotkania informacyjne i poradnictwo psychologiczne).

9. Bieżąca współpraca w zakresie profilaktyki przemocy w rodzinie ze służbami i instytucjami (m.in. KPP, MOPS, Szkoły, PCPR, Biuro Porad Prawnych i Obywatelskich i Hławskie Centrum Spotkań, Hławskie Centrum Kultury i inne).

Ad. II. - Ochrona i pomoc udzielana osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Działania:

1. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
2. Prowadzenie konsultacji w Ośrodku Psychoedukacji dla osób i rodzin, w których występują problemy przemocy:
 - a) rozpoznawanie zjawiska przemocy domowej,
 - b) udzielanie wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy,
 - c) inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy w rodzinie,
 - d) pomoc psychologiczna, poradnictwo, terapia w sytuacji problemów przemocy w rodzinie dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
 - e) pomoc prawna w sytuacji problemów rodzinnych w związku z przemocą,
 - f) prowadzenie grup terapeutycznych i edukacyjnych dla osób doświadczających przemocy.
3. Prowadzenie Telefonu Zaufania w sprawach związanych z przemocą w rodzinie, w szczególności dla osób doświadczających przemocy.
4. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:
 - a) prace w Zespole Interdyscyplinarnym d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grupach roboczych,
 - b) sporządzanie Niebieskiej Karty wobec osób skierowanych do Komisji w sytuacji występowania przemocy w rodzinie.
5. Działania Klubu Aktywności „Junior” i Klubu Młodzieżowego skierowane do dzieci i młodzieży z rodzin z problemem przemocy:
 - a) zajęcia opiekuńczo- wychowawcze, zajęcia socjoterapeutyczne,
 - b) zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno – społeczne,
 - c) pomoc w nauce.

6. Funkcjonowanie Niebieskiego Pokoju – pokoju przesłuchań dla dzieci osób doświadczających przemocy seksualnej i rodzinnej w budynku Sądu Rejonowego w Iławie.
7. Realizacja programów psychoedukacyjnych dla rodzin z problemem przemocy, niewydolnych wychowawczo, zagrożonych – przy współpracy z Sądem.
8. Działania interwencyjne (interwencja, pomoc psychologiczna, terapia) w zakresie profilaktyki zachowań suicydalnych, depresji, zaburzeń emocjonalnych dla dorosłych, młodzieży i dzieci.
9. Pomoc psychologiczna i wychowawcza dla dzieci i rodziców udzielana w szkołach oraz Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.
10. Prowadzenie zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno – społeczne w szkołach podstawowych i w Ośrodku Psychoedukacji.
11. Działania profilaktyczne w świetlicy środowiskowej „MOPSIK” i Młodzieżowym Klubie Integracji Społecznej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Iławie.
12. Pomoc psychologiczna i prawna dla osób doświadczających przemocy świadczona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie.
13. Bieżąca współpraca w zakresie udzielania pomocy i wsparcia ze służbami i instytucjami (m.in. KPP, MOPS, Sąd i kuratorzy, Prokuratura, Szkoły, PCPR i inne).
14. Utworzenie mieszkań interwencyjnych dla osób doświadczających przemocy.

Ad. III. - Oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie:

Cel: Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

1. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
2. Prowadzenie konsultacji w Ośrodku Psychoedukacji dla osób stosujących przemoc:
 - a) rozpoznawanie zjawiska przemocy domowej,
 - b) udzielanie wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy,
 - c) inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy w rodzinie,
 - d) pomoc prawna w sytuacji problemów rodzinnych w związku z przemocą, nadużywaniem substancji psychoaktywnych,
 - e) motywowanie osób stosujących przemoc do korzystania z pomocy psychologicznej i udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym,

- f) prowadzenie indywidualnych i grupowych spotkań edukacyjnych oraz spotkań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.
3. Współpraca z Sądem, Prokuraturą, Policją, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Służbą Zdrowia i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Ad. IV. - Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel: Zwiększenie poziomu kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Prowadzenie szkoleń w zakresie rozpoznawania i diagnozowania symptomów świadczących przemocy w rodzinie.
2. Prowadzenie szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym w szczególności z zasad interwencji, m.in. dla Policji, kadry pomocy społecznej, kuratorów, prokuratorów, pracowników ochrony zdrowia i oświaty.
3. Konsultacje i szkolenia dla instytucji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.
4. Szkolenia nauczycieli i innych grup zawodowych:
 - a) postępowanie w ramach procedury Niebieskiej Karty,
 - b) warsztaty Umiejętności Wychowawczych,
 - c) budowanie Współpracy w Zespole Klasowym,
 - d) rozwiązywanie konfliktów – mediacje,
 - e) współpraca służb w profilaktyce przemocy,
 - f) pierwszy kontakt z rodziną z problemem przemocy.
5. Prowadzenie superwizji dla konsultantów-członków zespołu interdyscyplinarnego oraz pracowników socjalnych członków grup roboczych.
6. Realizacja szkolenia „Skuteczny wychowawca i profilaktyk” dla nauczycieli szkół i przedszkoli, którego celem jest wzrost wiedzy i umiejętności w zakresie pracy wychowawczej i profilaktycznej z dziećmi.

Rozdział V

Instytucje i zadania w przeciwdziałaniu przemocy

1. Komenda Powiatowa Policji

- a) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- b) inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi,
- c) wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców,
- d) interwencja w sytuacji uzyskania zgłoszenia o przemocy w rodzinie,
- e) uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty”, udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grupach roboczych,
- f) sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka służbowa),
- g) zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- h) wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- i) zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- j) podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- k) udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie – numery identyfikacyjne policjantów, nazwa i siedziba jednostki,
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy,
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

2. Prokuratura Rejonowa

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie, mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wniosek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- a) przyjąć zgłoszenie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
- b) wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- c) wyjaśnienia okoliczności czynu,
- d) zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- e) ujęcia sprawcy,
- f) współpraca z innymi organami państwowymi, organizacjami społecznymi w zakresie zapobiegania przestępczości,
- g) prokurator może wchodzić w skład zespołu interdyscyplinarnego powołanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, a także tworzonych przez zespół grup roboczych.

3. Sąd

- a) orzekanie kar, środków karnych wobec sprawców przemocy w rodzinie,
- b) orzekanie wobec sprawców przemocy obowiązków przewidzianych w art. 72 § 1 kodeksu karnego między innymi:
 - powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających,
 - poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu albo oddziaływaniom terapeutycznym,
 - uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
 - powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób,
 - opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, lub innego stosownego postępowania w okresie próby, jeżeli może to zapobiec popełnieniu ponownie przestępstwa:
- a) orzekanie w sprawach w zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej: ograniczenie władzy rodzicielskiej, pozbawienie władzy rodzicielskiej lub zawieszenie władzy

rodzicielskiej w przypadku, kiedy dobro dziecka jest zagrożone w wyniku zaniedbania, nadużycia władzy rodzicielskiej, w tym stosowania przemocy;

- b) nakładanie na rodziców bądź opiekunów małoletnich dzieci obowiązków mających na celu zmianę postępowania i poprawę sytuacji rodziny oraz zakazów dotyczących osobistych kontaktów z małoletnimi dziećmi, przewidzianych w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym;
- c) orzekanie środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do nieletnich sprawców stosujących przemoc w rodzinie;
- d) rozpoznawanie wniosku kuratora zawodowego, sprawującego dozór lub kontrolę w okresie próby nad osobą skazaną za przestępstwo przemocy w rodzinie o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności lub odwołanie przedterminowego zwolnienia w związku z ponownym użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny; zarządzanie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia skazanego na posiedzenie w przedmiocie rozpoznawania tego wniosku.

4. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

- a) przeprowadzanie wywiadów środowiskowych umożliwiających diagnozę sytuacji rodziny lub osoby (procedura Niebieskiej Karty),
- b) monitorowanie efektów podjętych działań,
- c) pomaganie w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- d) udzielanie szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazanie miejsca, gdzie można uzyskać taką pomoc,
- e) udzielanie informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy,
- f) w uzasadnionych przypadkach:
 - udzielanie pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych,
 - udzielanie pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności, sprzętu gospodarstwa domowego,
 - udzielanie pomocy w formie posiłków obiadowych,
- g) informowanie o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- h) wskazywanie miejsc zajmujących się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach wsparcia,

- i) w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa – powiadamianie organów ścigania,
- j) organizowanie i prowadzenie w miarę możliwości: np. punktów informacyjnych, ośrodków wsparcia, świetlic dla dzieci,
- k) współpraca z innymi instytucjami i organizacjami.

5. Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie w Iławie

- a) Koordynacja i nadzór nad działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- b) Działania Zespołu Interdyscyplinarnego d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym dysfunkcją. Zespół interdyscyplinarny realizuje następujące działania:
 - c) realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
 - d) pomoc osobom, rodzinom, grupom problemowym i środowiskom dysfunkcyjnym w przezwyciężeniu ich problemów poprzez:
 - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
 - podejmowanie działań pomocowych w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
 - inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
 - monitorowanie sytuacji w rodzinach w których wystąpił problem przemocy,
 - współdziałanie z innymi podmiotami przy rozwiązywaniu problemu i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
 - rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
 - inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów, w skład zespołu wchodzi przedstawiciele instytucji, które pracują w obszarze przemocy domowej:

- a) prowadzenie Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego dla osób z problemami rodzinnymi w tym problemami przemocy (psycholog, pedagog, terapeuta uzależnień, prawnik),
- b) motywowanie sprawców przemocy do korzystania z pomocy psychologicznej,
- c) poradnictwo i terapia indywidualna dla dzieci i młodzieży w związku z problemem przemocy w rodzinie,
- d) funkcjonowanie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:
 - uruchomienie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego,
 - uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty”,
- e) organizowanie i prowadzenie grup terapeutycznych i edukacyjnych:
 - grupa wsparcia dla ofiar przemocy,
 - zajęcia korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy,
- f) telefoniczne poradnictwo i udzielanie informacji w sprawach związanych z przemocą,
- g) organizacja zajęć edukacyjnych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży (Klub Aktywności „Junior”, Klub Młodzieżowy, współpraca z innymi instytucjami i organizacjami,
- h) przekazywanie i zbieranie informacji od poszczególnych osób i instytucji pomagających rodzinom.

6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie

- a) specjalistyczne Poradnictwo Rodzinne – udzielana pomoc prawna i psychologiczna;
- b) Ośrodek Interwencji Kryzysowej:
 - świadczenie pomocy osobom i rodzinom, które znajdują się w różnych sytuacjach kryzysowych, a zwłaszcza tym, w których występuje zjawisko przemocy,
 - udzielanie schronienia i krótkotrwałego, całodobowego pobytu w ośrodku, szczególnie ofiarom przemocy do czasu przezwyciężenia sytuacji kryzysowej,
 - wspieranie osób i rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej poprzez poradnictwo specjalistyczne, a szczególnie poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne,
- c) Pomoc dla osób usamodzielnianych:
 - pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki,
 - pomoc pieniężna na usamodzielnienie,
 - w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,

- w uzyskaniu zatrudnienia na zagospodarowanie w formie rzeczowej,
 - d) organizowanie zajęć socjoterapeutycznych;
 - e) realizacja projektów obejmujących wsparciem dzieci i młodzież (socjoterapia);
 - f) realizacja projektów szkoleniowych „Pedagodzy rodziny – jako specjalistyczne wsparcie dla rodzin zastępczych i rodzin naturalnych oraz dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z powiatu ławskiego”;
 - g) realizacja szkoleń i wsparcia dla rodziców zastępczych.

Monitoring i ewaluacja Programu.

Działania zawarte w Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie realizowane są przez wszystkie wcześniej wymienione instytucje. Koordynacją programu zajmuje się Ośrodek Psychoedukacji, który będzie także monitorował realizację programu i przygotuje sprawozdanie z realizacji i ewaluację w oparciu o informacje z instytucji.

Opracowanie:

Urząd Miasta w Iławie – Wydział Ośrodek Psychoedukacji
Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie